

folkénekesnő: *Joan Baez* – fekete blúzban, haja már nem fekete és hosszú, hanem fehér és rövid. 77 éves.

De ez nem csorbítja kisugárzását, ellenkezőleg. Joan Baez halkabb lett, megfontoltabb – de továbbra is teljes megbecsülést szerez azoknak az ismertetőjegyeknek, amelyekkel a médiumok és rajongói kitérítetik: ember, pacifista, folkénekes. Már a második dalát azoknak a „bátor embereknek” ajánlja, akik hazájában éppen a fegyverlobbi ellen küzdenek.

Az, ahogyan a *We Shall Overcome* [Győzni fogunk] c. régi folk-dalt annak idején előadta, az erőszakos, háborúpárti világ elleni békés tiltakozás kultúrájának himnuszává lett [https://www.youtube.com/watch?v=nM39QUiAsoM]. Akkoriban még tisztán csengő hangját a korszak sok partiján lehetett hallani, amikor éjfél után valamivel nyugalmasabbá vált a légkör.

De Joan Baez akkor is hűséges maradt radikális pacifizmusához, amikor az 1990-es években egyre inkább szalonképessé váltak a katonai beavatkozások. 1993 áprilisában golyóálló mellényben kereste fel a polgárháború által szétdőlt Szarajevót, és az *Amazing Grace* [Különös kegyelem] c. dalt énekelt a sétálónegyedben [https://www.youtube.com/watch?v=-nVU_Cy8KG4]. Minden bizonnyal ez az élete dala, ezért nem véletlen az sem, hogy ott van legújabb leme-

Joan Baez: Búcsú a színpadtól

Az 1970-es és 1980-as évek tiltakozó- és békemozgalmának női jelképe 2018 tavaszán tartotta búcsúturnéját

Évtizedeken át kísérte az életet, és most testi mivoltában áll előttem a színpadon a folkzene csillaga, az írmexikói származású, amerikai farmerben, fehér

zén is: *The President Sang Amazing Grace* [Az elnök a Különös kegyelmet énekelte] – emlékeztetve Barack Obamára, aki ezt a dalt kezdte el énekelni azon a gyászünnepségen, amelyet egy charlestoni templom ellen elkövetett brutális merénylet áldozatai emlékére tartottak.

Majdnem tizenöt évig csönd lett Joan Baez körül. Meg kellett küzdenie életének árnyoldalaival is, például azzal a ténnyel, hogy – amint mondta – „egyetlen kapcsolatomban sem sikerült igazán”. Húga 2011-es halála is megviselte. Nem utolsósorban pedig attól szenvedett, hogy évekkel ezelőtt elveszítette fiatalkori fényes hangját, és csak lassan találta meg „új hangját”, egy októberrel mélyebben.

Joan Baez sokat dolgozott önmagán egy terapeuta segítségével. Megmaradt családját – édesanyját (annak haláláig), fiát, menyét és unokáját – magához vette Kaliforniába, ahol egyik fájának lombjai közé kis kunyhófélét is épített, amelyben sokat meditál (néha még ott is alszik).

Ezt a küzdelmekkel teli életet a koncert idején is érzékelti lehet. 75 perc után bejelenti „az utolsó hivatalos dalt”. Utána pihentetnie kell a lábát. Amikor ismét a színpadra lép, még senki sem távozott. Majdnem 40 percig tovább énekel. Amikor elhangzik a *Hová tűnt a sok virág?* c. dal (*Where Have All the Flowers Gone*), rózsasző hüllik. Ezután távozik.

Wolfgang Kessler

Forrás: Publik-Forum, 2018/7

Az írás végén említett dal két, más énekesek által tolmácsoló előadása a szöveget szemléletessé tevő háttérképekkel itt tekinthető meg:

https://www.youtube.com/watch?v=i6QpivQwM00 (Marlene Dietrich); https://www.youtube.com/watch?v=MAqop8fR-4E (Mezei Mária és Marlene Dietrich).

Hová tűnt a sok virág?

*Hová tűnt a sok virág,
mely ott nyílt a réten?*

*Hová tűnt a sok virág,
véltük mi lett?*

Hová tűnt a sok leány?

Gyűrűt váltott mindahány.

Ó, mondd, ki érti ezt,

Ó, mondd, ki érti ezt?

Hová tűnt a férfinép?

Ujján új a gyűrű még.

Hová tűnt a férfinép,

véltük mi lett?

Hová tűnt a férfinép?

Indulóra büszkén lép.

Ó, mondd, ki érti ezt,

Ó, mondd, ki érti ezt?

Hová tűnt a sok vitéz,

ki oly büszkén lépdelt?

Hová tűnt a sok vitéz,

véltük mi lett?

Hová tűnt a sok vitéz?

Minden ház egy sírra néz.

Ó, mondd, ki érti ezt,

Ó, mondd, ki érti ezt?

Hová tűnt sok néma sír,

házaik közt a mélyben?

Hová tűnt sok néma sír,

véltük mi lett?

Hová tűnt sok néma sír?

Nyílik már a gólyahír.

Ó, mondd, ki érti ezt,

Ó, mondd, ki érti ezt?

Pete Seeger